

20 lat Ogólnopolskich Prezentacji Artystycznych Kolejarzy

To już 20 lat...

Od lat przygotowywane są w krakowskim Domu Kultury Kolejarka wystawy towarzyszące ogólnopolskim spotkaniom artystów kolejarzy – OPAK. Wystawione prace opowiadają o różnych aspektach dnia codziennego ich twórców. Prezentowane od dwudziestu lat ten przemyślny „ogród sztuki” składa się z malarstwa, rzeźby, rękodzieła, słowa i muzyki przygotowany przez kolejarską społeczność. Przedstawiane tu dzieła to prawdopodobnie jedno z najbardziej osobistych prac, a z pewnością najbardziej tajemniczych. Myślę, że one są jak obrazy z powieści Charlesa Lutwidge'a Dodgsona opublikowanej pod pseudonimem Lewis Carroll o Alicji z Krainy Czarów. Tylko, że odkryte i nam tu w Krakowie przedstawione. A oglądane mają być naturalnym, jak np. fotografia, jak również artystycznym, jak malarstwo, odwzorowaniem otaczającej nas rzeczywistości. Interpretacją artystycznego punktu widzenia. Są jak słowa przedstawiane także tu poezji.

Heraklit z Efezu wygłaszając swoje słynne zdanie, że nie można wejść ponownie do tej samej rzeki, nie przewidywał jednego, bo i skąd miałby wówczas mieć takie informacje, nie korzystając z mediów społecznościowych i Internetu. Nie wiedział, że przez 20 lat duża grupa ludzi będzie co roku wchodziła po tych samych schodach na ul. Filipa 6 w Krakowie i zbierała się w tym samym miejscu świętując kolejne rocznice Ogólnopolskich Prezentacji Artystów Kolejarzy. W odniesieniu do artystycznej atmosfery w przestrzeni Domu Kultury Kolejarka w Krakowie podczas trwających przez trzy październikowe dni twórczych spotkań czas się zatrzymuje. I w tym miejscu możemy przywołać pytanie Immanuela Kanta – coż to jest przestrzeń i czas? Czy te lata w obszarze prezentowanej tu sztuki to dużo, czy też trudno nam uchwycić rzeczywistą wartość „tajemnicy czasu”, który towarzyszy nam przez całe życie. Antoni Czechow w swoich dramatach trafnie przedstawiał codzienność, jaką mieli przed sobą do pokonania ludzie żyjący w tamtej epoce. My żyjemy w innym wymiarze, jednak problemy dnia codziennego, które wpływają na nasze zmaganie się z czasem, pozostały.

Czy jednak czas mierzony przez artystę jest tym samym wymiarem, który towarzyszy życiu codziennemu nam w biurze, fabryce, domu czy ogrodzie? Zmiany pór roku widoczne właśnie w ogrodzie, starzenie się roślin, kolejne nowe kalendarze, płynące wskazówki zegarów, pory dnia. Wszystko to ma wpływ na życie i odczucia artysty i jak jest przez niego odbierane. A efekt tego przemijania, którego świadkiem był twórca, stanowi o kontekście jego dzieła obecnie przez nas oglądanego. Miejsce, gdzie umożliwiono artystom prezentowanie swoich dzieł jest bardzo ważne w całym cyklu jego powstawania. I takim jest nasz krakowski Dom Kolejarka – jedna z dwóch ostatnich placówek zajmujących się kolejową kulturą, która podejmuje się organizacji dorocznych spotkań twórców kultury kolejowej w szeroko rozumianym zakresie. Spotykają się tu malarze, rzeźbiarze, literaci, muzycy, realizujący się w haście, kilimach i pracach rękodzielniczych. Od 20 lat DKK w Krakowie zamienia się w „dom pracy twórczej” ludzi związanych z koleją, a przede wszystkim ze sztuką.

Temu wszystkiemu towarzyszy zjawisko, które można określić „podbojem muz”. Obecna jest tu Klio jako muza historii, Erato będąca opiekunką poezji, Melpomena kochająca muzykę, malarze i rzeźbiarze mają swoje muzy, które ich inspirują, i które najczęściej są odwzorowane w ich pracach. Należy wyraźnie podkreślić, że muzą zawsze była kobieta, to właśnie jej twarz stała się symbolem, a przewodnikiem ich był Apollo. W tej roli możemy dzisiaj obsadzić organizatorów każdego z dwudziestu już spotkań OPAK.

Mimo tego, że nasze życie się wydłuża, to jednocześnie odnośmy wrażenie, że czasu mamy coraz mniej. Jednak w istocie tracimy go na nieważne sprawy, bezużyteczne oglądanie telewizji (szczególnie dzisiaj), siedzenie przed smartfonem lub w Internecie wśród zalewających nas informacji. Myślę, że my tutaj w Krakowie możemy śmiało powiedzieć, o naszych spotkaniach OPAK, iż poświęcamy nasz czas wolny na pracę, która daje nam satysfakcję i radość z tworzenia. A jeszcze większe zadowolenie mamy wówczas, gdy o tej naszej pracy możemy się wymienić spostrzeżeniami i uwagami z innymi o podobnych zainteresowaniach. I tak właśnie jest podczas październikowych krakowskich dni.

Większość przyjeżdża tu od lat dwudziestu. Ci „młodzi” z każdym rokiem poprawiają swój staż kolejnym OPAK-iem. Myślę, że mamy tu świadomość tego, żeby zastanowić się nad pośpiechem w jakim żyjemy i w części chociaż poświęcić swój czas na zająęcia przynoszące spokój, zatrzymanie biegu dnia codziennego i odnalezienie się w atmosferze sztuki, kultury, muzyki i chociażby błogiego lenistwa. Nie można zaprzeczyć, że nasze kryterium wyboru prezentowanych w sali DKK w Krakowie dzieł sztuki, jak również ich ocena nie są obiektywne. W myśl założeń Petrarcki, sąd o tym, co jest piękne, jest sądem nie o oglądanym przedmiocie, lecz o reakcji człowieka na ten przedmiot i jest sądem subiektywnym. Ale może zobaczymy w nich osobowość i dążenie autora do uchwycenia i wypowiedzenia istoty prawdy i piękna. Na setkach prac przywożonych przez dwadzieścia lat na krakowskie wydarzenie, prezentowano wizję świata, który przemija, ale także dzień dzisiejszy i jego barwy. Możemy zauważyć w prezentowanych pracach formy będące symbolicznym językiem każdego z autorów.

Obserwując wystawiane prace, deklamowane wiersze i wykonywane utwory muzyczne, wyraźnie się zaznacza pogląd przedstawiony przez Krystynę Gawlikowską w jej pracy *Sztuka Mezopotamii, że sztuki nie sposób zrozumieć i ocenić bez ogólnej bodaj znajomości warunków życia, poglądów [...]. Jej kontemplacja w oderwaniu od klimatu intelektualnego, w którym żyli twórcy, byłaby równie jednostronna, co mało pożyteczna. Nie można przecież oddzielić w rzeźbie czy malowidle tego, co jest formą od tego, co jest informacją.* A w dzisiejszej przestrzeni jesteśmy wszyscy uzależnieni od otaczającego nas świata, naszego podwórka i najbliższego otoczenia, jak również od wielkich działań, na które także mamy wpływ. Ta różnorodność jest na tyle duża, że często się zastanawiamy, czy to co robimy jest rozpoznawalne, czy mamy pozostać przy swoich zainteresowaniach, zmienić je, czy zmodyfikować, rozszerzyć.

Nie zamierzałem tu odbywać sentymentalnej podróży w przeszłość i wracać do wspnianych czasów. Pisząc ten tekst przypominały mi się moje zmagania z płótnem, piórem – podczas pisania historycznych artykułów, czy też odbyte podróże w „pogoni” za obrazem lub artystą. Jak każdy początkujący w temacie, wędrowałem od tematu do tematu poszukując własnego świata sztuki. Czas nas wszystkich poświęcony działalności w szeregach kolejarzkiej braci sztuki i kultury, ale także sportu i turystyki, jest dodatkową daną nam godziną doby, którą mamy do dyspozycji w towarzystwie jakiego sami sobie wybraliśmy.

Przez kolejne lata liczę na dalszą naszą wspólną działalność na rzecz środowiska kolejarzkiego, a organizatorem życząc dalszych sukcesów przy organizacji tej wspianiałej, niezwykle i tak bardzo potrzebnej imprezy.

Andrzej Walczyk

Obchody jubileuszu w krakowskim DKK

W dniach 12-14 października br. krakowski Dom Kultury Kolejarza gościł uczestników jubileuszowych 20. Ogólnopolskich Prezentacji Artystycznych Kolejarzy. To niezwykle wydarzenie w kolejowej kulturze, o którym corocznie piszemy na naszych łamach, jest znakomitą okazją do spotkania ze sztuką i jej twórcami. A na jubileuszu ich nie zabrakło, bowiem w gościnne progi DKK przy ulicy Świętego Filipa 6 zawiązało ponad 80 artystów i animatorów kultury – wśród nich poeci, pisarze, malarze, rzeźbiarze i inne osoby uzdolnione artystycznie, którzy reprezentowali środowiska kolejowe z całej Polski.

Zanim w piątkowe popołudnie rozpoczęto uroczystą galę uczestników Prezentacji przywitał dostojny dźwięk dzwonu Zygmunta, po czym dyrektor krakowskiego DKK Józef Bylica przedstawił zaproszonych gości. Prezydenta Miasta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego, który jubileuszowe Prezentacje objął swoim patronatem, reprezentowała dr Anna Okońska-Walkowicz – pełnomocnik Prezydenta ds. Polityki Senioralnej. Ponadto przybyli Jan Przywoźny – przewodniczący Federacji ZZK w Warszawie, Ryszard Masłowski – prezes Stowarzyszenia Krzewienia Sportu, Turystyki i Kultury „Kolejarz” w Warszawie, Mieczysław Borowiec – dyrektor Zakładu Linii Kolejowych PKP PLK S.A. w Rzeszowie – przez wiele lat przewodniczący Kolejarzkiej Regionalnej Rady ds. Sportu, Turystyki i Kultury, Agnieszka Garczyńska – dyrektor Domu Kultury Kolejarza w Stargardzie, dr Ludomir Molitoris – sekretarz generalny Towarzystwa Słowaków w Polsce, któremu towarzyszyła Agáta Jendžejčíková – redaktor naczelna miesięcznika „Život” i Jadwiga Zemuła – prezes Biura Turystycznego „Kultur”.

Otwierając jubileuszowy OPAK prezes Kolejowego Towarzystwa Kultury Kazimierz Jarosz mówił m.in.:

– *Dziś mija dokładnie 176 lat od wyjazdu pierwszego pociągu z Krakowa. W ubiegłym roku zorganizowaliśmy jedną z największych imprez kolejowych w Polsce, jubileusz 175-lecia kolei w Krakowie. Wydarzenie odbywało się na szlakach kolejowych, dworcach Kraków Główny i innych miejscach Krakowa, ale także w tej Sali Domu Kultury Kolejarza, a XIX OPAK był uświetnieniem tych uroczystości. Ogólnopolskie Prezentacje Artystyczne Kolejarzy są jednym z najważniejszych wydarzeń w polskiej, kolejowej kulturze. Od 2004 roku do Krakowa przyjeżdżają kolejowi artyści z całej Polski, z różnych kolejowych spółek, zakładów oraz ośrodków kultury i stowarzyszeń. Twórcy prezentują swoje dzieła i mówią o swojej twórczości. Dla twórców OPAK jest szansą poznania się, wymiany doświadczeń w zakresie warsztatu twórczego. Ponadto sprzyjającym jest atmosfera artystyczna Krakowa i bieżące wydarzenia, w których często będąc w Krakowie uczestniczą. 20 OPAK jest także swoistym podsumowaniem dorobku krakowskich prezentacji, czego najlepszym wyrazem jest opracowana publikacja z udziałem uczestników OPAK. Sądzę, że te 20 lat organizacji prezentacji wpłynęło pozytywnie na kondycję kolejowej kultury, nie tylko w Krakowie, ale w różnych miejscach Polski. Obyśmy mogli jak najczęściej spotykać się i rozstawiać kolej swoją twórczością.*

Tegoroczne spotkanie rozpoczęła retrospektywna prezentacja zatytułowana „OPAK – powrót do przeszłości”, którą przygotował i poprowadził Michał Wojtczak. Na wielu archiwalnych zdjęciach pokazano poprzednie edycje Prezentacji, a oglądający mieli okazję odbyć sentymentalną podróż w czasie.

Po wspomnieniach wrócono do terażniejszości i głos oddano twórcom – autorom jubileuszowej wystawy, którzy podczas kilkunastu występów prezentowali swoje dzieła. Można było posłuchać poezji, opowieści o obrazach, rzeźbach oraz rękodzielniczym, a także posłuchać autorskich kompozycji muzycznych.

Podniosłym momentem było wręczenie Odznaki „Honoris Gratia” przyznawaną przez prezydenta Krakowa osobom zasłużonym dla Miasta. Otrzymali ją dyrektor Domu Kultury Kolejarza w Krakowie, wiceprezes Kolejowego Towarzystwa Kultury oraz dyrygent Krakowskiej Kolejowej Orkiestry Dętej Józef Bylica (na zdjęciu otwierającym następną stronę z lewej) i były dyrektor krakowskiego Domu Kultury Kolejarza Zdzisław Kowalczyk. Aktu dekoracji dokonała pełnomocnik prezydenta Krakowa dr Anna Okońska-Walkowicz.

dokończenie na stronie 8

20 lat Ogólnopolskich Prezentacji Artystycznych Kolejarzy

dokończenie ze strony 7

Ważną częścią jubileuszowych Prezentacji było rozstrzygnięcie VI Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego zatytułowanego „XX lat Prezentacji Artystycznych Kolejarzy w Krakowie” ogłoszonego przez Stowarzyszenie Krzewienia Sportu, Turystyki i Kultury „Kolejarz”, które jest także współorganizatorem krakowskich Prezentacji. Wyróżnienia w konkursie otrzymali Jolanta Rodak (kolaż), Joanna Lebioda (fotografia), Maria Magdalena Proskurowska (malarstwo) i Józefina Szkółka (rzeźba w drewnie). Nagrody laureatom wręczyli prezes SKSTiK „Kolejarz” Ryszard Maślowski, członek Zarządu Stowarzyszenia Andrzej Walczyk i przewodnicząca Komisji Kultury Maria Ogonowska. Wszystkich wyżej wymienionych prezentujemy na poniższym zdjęciu.

Z okazji Jubileuszu organizatorzy przygotowali książkę „20 lat Ogólnopolskich Prezentacji Artystycznych Kolejarzy w Krakowie 2004-2023” wydaną przez głównego organizatora – Kolejowe Towarzystwo Kultury. W obszernej, ponad trzystronicowej i bogato ilustrowanej publikacji zamieszczono artykuły wspomnieniowe, autorskie teksty uczestników oraz liczne fotografie z wszystkich poprzednich edycji Prezentacji, także przedruki artykułów publikowanych na łamach Przekaznika.

Poza udziałem w wystawie organizatorzy przygotowali dla uczestników Prezentacji niespodziankę organizując wycieczkę do Nowej Huty. Podczas interesującego spaceru po centrum miasta byli oprowadzani przez Leszka Sibilę z Muzeum Krakowa. Duże wrażenie zrobiła również wizyta w Nowohuckim Centrum Kultury, gdzie mieli możliwość obejrzenia galerii Zdzisława Beksińskiego i Jerzego Dudy-Gracza.

Tegoroczny OPAK zakończono tradycyjnie wspólnym zdjęciem oraz biesiadą przy akompaniamentie zespołu utworzonego specjalnie na jubileuszową okazję przez Marka Bleszyńskiego, który – również tradycyjnie – obdarował troje uczestników własnoręcznie wykonanymi karykaturami.

tekst i zdjęcia Jacek Kowalczyk

